

Eesti Teadusagentuuri arengukava 2020

Eesti Teadusagentuur on Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse kuuluv sihtasutus, mis on asutatud avalikes huvides riikliku teaduspoliitika elluviimise toetamiseks.

Sissejuhatus:

Sihtasutuse Eesti Teadusagentuur (edaspidi ETAg) arengukava seab asutusele eesmärgid, mille täitmisega ETAg tahab kaasa aidata teadmistepõhise ühiskonna ja majanduse arengule. ETAg-i arengukava on koostatud aastateks 2014–2020. See vaadatakse üle iga kalendriaasta lõpul ja konkretiseeritakse iga-aastaste tegevusplaanidega. Arengukava koostamisel osalesid kõik agentuuri töötajad ning selle arutelud toimusid nii üksikutes töögruppides kui ka asutuse koosolekutel. Arengukava on heaks kiitnud ETAg-i nõukogu.

Arengukavas püstitatud eesmärgid ja planeeritud tegevused toetuvad agentuuri põhikirjale ning arvestavad teiste valdkondlike arengukavadega: Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi TAI) strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“, Eesti riigi kultuuripoliitika põhialused aastani 2020, Euroopa Liidu struktuuritoetuste tõstatatud prioriteedid (perioodiks 2014–2020) ning Euroopa ühtse teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni strateegia.

Praegune olukord

Sihtasutus Eesti Teadusagentuuri asutas Eesti Vabariik 01.03.2012.a SA Eesti Teadusfond ja SA Archimedes Teaduskoostöökeskuse osakonna ühendamisel, asutajaõigusi teostas Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM). ETAg kuulub HTMi haldusalasse ning koostööd ministeeriumi ja sihtasutuse vahel reguleerib koostöö- ja haldusleping.

ETAg-i strateegilist juhtimist ja järelevalvet teostab haridus- ja teadusministri nimetatud seitsmeliikmeline nõukogu, mille kohustused ja õigused on määratud sihtasutuse põhikirjas. ETAg-i tööd juhib ja tegevuse eest vastutab nõukogu poolt kinnitatud juhatus. Eesti teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi hindamiseks on nimetatud hindamisnõukogu, mis on kolmeteistkümnest liikmest koosnev erinevate teadustegevuse valdkondade tunnustatud teadlaste ekspertkogu.

Sihtasutuse sisekontrolli korraldab ja juhatusele annab nõu kvaliteedijuht.

ETAg-is on kuus osakonda, millest viis on põhitegevuste korraldamiseks ja üks tugitegevusteks. ETAg-i peakontor asub Tartus (Soola 8) ja harukontor Tallinnas (A. Lauteri 5). ETAg korraldab ja majandab Brüsselis asuva Eesti teadus- ja arendustegevuse kontaktbüroo tööd.

Sihtasutuse põhikirjaline ülesanne on toetuste eraldamise teel alus- ja rakendusuuringu ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimine ning sellekohase riikliku teaduspoliitika elluviimine ja rakendamine, toetuste kasutamise tulemuslikkuse ja mõju analüüs ning rahvusvahelistes

teadusprogrammides osalemise korraldamine vastavalt Eesti, Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste programmide ning Sihtasutusele halduslepinguga pandud riiklike ülesannete raames eraldatud vahenditele.

Võrrelduna mitmete teiste Euroopa teadust rahastavate organisatsioonidega on ETAg-i tegevuste spekter väga lai, hõlmates ka teaduse populariseerimist ning teadushariduse edendamist ja Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevuse programmide kontaktvõrgustiku koordinaatori rolli.

Teadusagentuurile pandud ülesannetest on mitmed senises teaduskorralduses üsna uued teemad, mis omavad laiemat sotsiaal – majanduslikku tähtsust, nagu teaduseetika, teaduse rahastamise mõju või intellektuaalomandiga seonduv probleemistik.

Meie missioon:

Sihtasutus Eesti Teadusagentuur missioon on toetada tõhusalt ja efektiivselt riikliku teadus - ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika kujundamist ja elluviimist.

Missiooni elluviimiseks me:

- **koordineerime ja korraldame teadustööde ja uurimistoetuste ning teadus- ja arendustegevuse valdkondlike programmide menetlemist ja rahastamist, tuginedes rahastusotsustes hindamisnõukogu eksperthinnangutele ja ettepanekutele;**
- **osaleme aktiivselt Eesti TAI poliitika kujundamisel, kasutades tõendipõhiste otsuste tegemiseks analüüsitud ja hinnatud teadus-ja arendustegevuse andmestikku;**
- **kaasame oma tegevustesse valdkonnaga seotud huvigruppe, tõhustades senisest enam ettevõtjate ja teadusasutuste omavahelist koostööd, tehnoloogiliste, rakenduslike ja fundamentaalsete teadusuuringute põimumist;**
- **aitame tugevdada Eesti teaduse ja arendustegevuse konkurentsivõimelisust ja edu rahvusvahelises teadusruumis;**
- **edendame teadusharidust ja – kommunikatsiooni, teaduslikku mõtteviisi, avatud partnerlust ja valdkondadeülest koostööd.**

Meie visioon:

Sihtasutus Eesti Teadusagentuur on võimekas ja usaldusväärne Eesti teadus - ja arendustegevust ning innovatsiooni toetav ning kujundav organisatsioon, mis hoiab ja arendab tasakaalustatud, kõrgetasemelist ja rahvusvaheliselt edukat Eesti TAI süsteemi ning teadmispõhist ja kestlikku Eesti ühiskonda.

Meie väärtused:

- **Usaldusväärsus** on ETAg-i tulemusliku töö eeldus ning tegevusi ja arengut kandev väärtus. Järgime kokkuleppeid ja lubadusi. Oleme järjekindlad ja tegusad. Otsustuste tegemisel oleme objektiivsed ja erapooletud. Meie otsustusprotsess on arusaadav, põhjendatud ja läbipaistev ning vastab headele rahvusvahelistele tavadele. Eriarvamuste puhul kuulame kõiki osapooli, oleme avatud väitlusteks ja esitame oma seisukohti argumenteeritult.
- **Asjatundlikkus.** Asjatundlikkus põhineb teadmistel, oskustel ja kogemustel. Igapäevases praktikas tähendab see pidevat õppimist ja enesetäiendamist töö kavandamisel, ideede otsimisel, nende arendamisel, rakendamisel ja vahendamisel. Põhjalikud teadmised ja oskused teevad meist hinnatava koostööpartneri ning võimaldavad kaasa rääkida meie tegevusvaldkondade arengutes.
- **Tõhusus** märgib meie soovi pidevalt parendada oma tööd, et suurema efektiivsuse arvel leida ressursse uuenduslike ja edasiviivate ideede rakendamiseks, teenuse kvaliteedi tõstmiseks ja lisandväärtuse loomiseks. Tegutseme tõhusalt - ning hindame oma töö ja tegevuste tulemuslikkust.
- **Avatus ja koostöö** on meie arengu alus. Kaasame oma tegemistesse ja konsulteerime regulaarselt teaduskogukonnaga ja strateegiliste partneritega tuleviku arengu teemadel. Oleme avatud koostööks erinevatele partneritele, siht- ja huvigruppidele, kaasamõtlejatele ning toetajatele. Meie koostöö toetub usalduslikkusele ja avatud kommunikatsioonile. Hoiame häid suhteid, märkame ja hindame oma kolleege ning tegutseme meeskonnana. Oleme avatud arutelule ja konstruktiivsele kriitikale ning valmis õppima asjakohastest märkustest ja ettepanekutest.

Strateegilised eesmärgid ja tegevussuunad

1. Eesti teaduse rahastamise süsteem toetab teaduse arengut ja mitmekesisust

1.1. Teadustöö rahastamissüsteemi kujundamine teadlaskarjääri toetavaks, efektiivseks ja kasutajasõbralikuks

- Arendame uurimistoetuste süsteemi teadlaskarjääri toetavaks ja efektiivseks
- Looame ja arendame retsensentide andmebaasi
- Seostame omavahel teaduse evalveerimise ja kõrghariduse välishindamise
- Viime läbi Eesti teaduse hindamist, arendame hindamismetoodikat, analüüsime tulemusi
- Parandame ja kaasajastame uurimistoetuse taotluste ja aruannete hindamise süsteemi ning loome hindamisnõukogu tööd hõlbustava töökeskkonna

1.2. Ministeriumide, ettevõtete ja teadusasutuste vahelise koostöö edendamine

- Osaleme valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel
- Edendame koostööd ministeriumidega ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse suunamiseks
- Edendame teadus- ja arendusasutuste koostööd ettevõtetega ning teadmussiiret

2. ETAg-i tegevus toetab Eesti teaduse ja arendustegevuse konkurentsivõimet üleilmses teadusruumis ja teaduse nähtavuse suurenemist Eesti rahvusvahelises kuvandis

2.1. Eesti TAI kogukonnale rahvusvahelisele oskusteabele, teadmusele, taristule ning rahastamisele juurdepääsu tagamine

- Määratleme koostöös teadusasutuste, ministeeriumide ja EAS-iga Eesti välisteaduskoostöö prioriteetidid lähtudes EV teadus-, välis-, kaitse-, ja majanduspoliitika eesmärkidest
- Toetame välisteaduskoostöö arengut prioriteetses valdkonnades
- Koordineerime ja toetame Euroopa Liidu partnerlustes osalemist (sh motiveerivad otsetoetused, lobitöö, osalemine töögruppides ning juhtkomisjonides jne)
- Koondame ja esindame Eesti positsioone EL ning mitmepoolsetes partnerlustes

2.2. Rahvusvahelises koostöös osalejate konkurentsivõime edendamine

- Korraldame koolitusi, seminare ja konverentse
- Tugevdame Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi Eesti tugiteenuste süsteemi ning arendame taotleja-organisatsioonide võimekust EL jm partnerlustes osalemises (sh koordinaatori võimekuste ja oskuste arendamine, valdkondlike konsultantide veelgi suurem rahvusvaheline tunnustatus jne)
- Nõustame taotlejaid ja edastame infot konkursside, algatuste, osalusreeglite ja instrumentide eesmärkide kohta
- Analüüsime välisteaduskoostöö tulemuslikkust

2.3. Eesti teadus- ja arendustegevuse rahvusvaheline tutvustamine

- Tutvustame Eesti teadust rahvusvahelistel üritustel ning korraldame vastavaid seminare ja konverentse Brüsselis
- Korraldame välisshuvirühmadele Eesti teaduse tutvustamiseks üritusi Eestis
- Tutvustame teadus- ja arendustegevust selleks loodud veebiportaalis researchinestonia.eu ja Eestit tutvustavates info- ja meediakanalites

2.4. Eesti esindamine rahvusvahelistes teadusorganisatsioonide võrgustikes

- Osaleme Science Europe ja tema töörühmade töös ning vahendame saadud informatsiooni Eesti teaduspoliitika kujundamiseks

2.5. Toetame välisteadlaste Eestisse saabumist ja Eestis kohanemist

- Koordineerime Eesti EURAXESS võrgustikku, anname teadlastele ja nende pereliikmetele praktilist nõu ja usaldusväärset infot kõigis mobiilsust puudutavates küsimustes
- Koolitame ja nõustame teadusasutuste töötajaid välisteadlaste vastuvõtuga seotud teemadel
- Kogume tagasisidet ja teeme ettepanekuid välistöötajate seonduva seadusandluse kaasajastamiseks
- Korraldame välisteadlastele ja õppejõududele uussisserändajate kohanemisprogrammi raames koolitusi Eesti teadussüsteemist, -korraldusest ning rahastusest
- Pakume toetusi välisteadlaste ja välisriikides kogemusi omandanud teadlaste Eestisse toomiseks

3. ETAg on hinnatud partner Eesti TAI poliitika kujundamisel

3.1. Eesti teadussüsteemi analüüsimine ja võrdlemine rahvusvaheliselt

- Teostame rahvusvaheliste TAI arengute ja (parimate) praktikate seiret ja võrdlevat analüüsi
- Teeme koostööd ja vahetame kogemusi teiste riikide TA-tegevust rahastavate organisatsioonidega

3.2. Teadus- ja innovatsioonipoliitika kujundamiseks vajalike uuringute läbiviimise, andmete kogumise ja analüüsimise ning kättesaadavaks tegemise korraldamine

- Edendame koostööd HTM-i ning majandus- ja kommunikatsiooniministeriumiga uuringute vajaduse määramiseks TAI poliitika kujundamise tarvis
- Edendame koostööd andmete süsteemseks kogumiseks, analüüsimiseks ja avaldamiseks

3.3. Teadlaste kaasamine seisukohtade kujundamise ja teaduspoliitika kujundamises osalemine

- Algatame ja osaleme teaduspoliitikat kujundavates töörühmades, osaleme avalikes teaduseteemalistes aruteludes
- Toetame dialoogi teadlaste ja ühiskonna vahel

3.4. Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) haldamine, arendamine ja tutvustamine

- Pakume asjatundlikku ja operatiivset ETIS-e kasutjatuge
- Kogume regulaarselt ETIS-e kasutajatelt tagasisidet, analüüsime infosüsteemi kasutamisel tekkinud probleeme ning anname sisendit ETIS-e arendusse
- Teostame pistelist andmekontrolli ja võtame kasutusele meetmeid registri andmekvaliteedi parandamiseks

3.5. Koordineerime avatud teaduse ja hea teadustava põhimõtete väljatöötamist Eestis ja aitame kaasa nende rakendamisele

- Kehtestame rahastusmeetmetes selged reeglid, mis nõuavad avatud juurdepääsu avaldatud publikatsioonidele ning teadusandmetele
- Jälgime ja analüüsime avatud juurdepääsuga publikatsioonide osakaalu muutumist, teadusandmete avaldamise statistikat ning selle mõju
- Koordineerime koostöös ülikoolidega ja teadusraamatukogudega avatud teaduse ja avatud juurdepääsu alast teavitus- ja haridustegevust ning ühtse terminoloogia väljatöötamist

4. Teadus ja teadmised on ühiskonnas nähtavad ja kõrgelt hinnatud

4.1. Teadushariduse, teadushuvihariduse ning teadlaste ja inseneride karjääri populaarsuse edendamine ning teadmispõhise mõtteviisi kujundamine

- Tutvustame ja aitame väärtustada erinevate teadusvaldkondade töö- ja karjäärivõimalusi, et luua noortele erialade ja kutsete valimiseks tasakaalustatud infoväli.
- Korraldame teadust populariseerivaid üritusi, seminare, laagreid, festivale, et tõsta noorte ning laiema avalikkuse loodusteaduslikku kirjaoskust ning levitada teadmispõhist maailmapilti
- Toetame uurimusliku õppe edenemist koolis kaasates teadlasi noorte juhendamisse ja viies läbi õpetajate koolitusi ning erinevaid konkursse

4.2. Koordineerime ja korraldame teadlaste ja teadustöö tulemuste süstemaatilist tutvustamist

- Edendame koostööd Rektorete Nõukogu, TA asutuste, Teaduste Akadeemia ja teadusajakirjanikega mõjusama teaduskommunikatsiooni saavutamiseks

- Koostame Eesti teadust tutvustavaid ülevaateid ja infomaterjale ning korraldame teavitustegevust

5. Eesti Teadusagentuur on usaldusväärne, kompetentne, tõhus, partnereid kaasav ja oma töötajaid väärtustav organisatsioon

5.1. Efektivse struktuuri loomine ja rakendamine, mis tagab optimaalse, kvalifikatsioonist lähtuva ja korrastatud tööjaotuse, vastutuste ning ülesannete jagamise

- Kaasajastame dokumendihalduse ja IT turbe poliitika
- Arendame kvaliteedijuhtimise süsteemi ja viime läbi välishindamist (EFQM)
- Arendame sisekommunikatsiooni

5.2. Personalistrateegia juurutamine, mis tagab palgapoliitika ja töö tasustamise läbipaistvuse, töötajate motiveerituse, kvalifikatsiooninõuete arvestamise ja töötajate asutusesisesel karjäärivõimaluse

- Arendame töötajate kompetentsi ja oskusi
- Suurendame töötajate rahulolu ja motiveeritust

5.3. Asutuse maine ja positsiooni kujundamine ja hoidmine ning proaktiivse ja professionaalse suhtluse arendamine sihtgruppide ja partneritega

- Loo me ja arendame uue kodulehe
- Arendame strateegilist partnerlust põhitegevuste ellu viimisel

Arengukava koostati Eesti Teadusagentuuri osakondade ja töötajate poolt ajavahemikul oktoober – detsember 2014. ja on vastu võetud ETAg-i juhtkonna laiendatud koosolekul 30.12. 2014.

Arengukava uuendamine on toimunud Eesti Teadusagentuuri osakondade ja töötajate poolt ajavahemikul veebruar – august 2015, paralleelselt 2017. aasta tegevusplaani koostamise ja asutuse riskide hindamisega.

Muudatused on vastu võetud ETAg-i töötajate arendusseminaril 25.08. 2016.

LISA 1

SWOT analüüs

Meie tugevused:

- Mitmekülgne asjatundlikkus on ETAg-i sünergia ja töökorralduse alus. Teadus- ja arendustegevuse korraldust ja arendust puudutavate erinevate sisuliste tegevuste, sihtgruppide ja suhtlusvõrgustike koondumine ühtseks organisatsiooniks tagab nii mitmekülgse töö administratiivse jätkusuutlikkuse kui ka avalikkuse võimalikult laiapõhjalise kaasatuse ETAg-i eesmärkide täitmise.

- Avatus arengutele ja muutustele on üks ETAg-i tugevusi, sest kuigi ETAg-i struktuur ja organisatsioonikultuur on alles kujunemisejärgus, on tema töötajate arenemisvalmidus, enesealgatus, valdkondlik asjatundlikkus, varasem töökogemus, teadusmaastiku muutuste tajumine ning neile vastav adekvaatne reageerimine eelduseks ETAg-is peituvate võimaluste rakendamiseks ühiskonna hüvanguks.
- Kompetentsus ja kogemused on ETAg-i kõige suurem varandus. ETAg-i töötajatel on teadmised ja oskused personaalsete ja institutsionaalsete uurimistoetuste, riiklike programmide, struktuuritoetuste, teadustöö evalveerimise jms protseduuridest ja menetlemisest ühes suutlikkusega viia läbi süstemaatilisi analüüse ja tagasisideuuringuid, arendada ja nõustada rahvusvahelist teadus- ja arendustegevust ning edendada elukestvat õpet teadustegevuse ja -tulemuste populariseerimise ning elule lähendamise kaudu.
- Sõbralikkus ja abivalmidus on omased ETAg-i töötajatele nii omavahelises suhtluses kui ka kodumaises ja rahvusvahelises koostöös. Suhtluse ja eduka koostöö alus on vastastikune austus ja lugupidamine, oskus kuulata, mõista ja toetada partnerit, hinnata konstruktiivset kriitikat ning sellest õppida. Töötajate sõbralikkus ja abivalmidus on ETAg-ile suurepäraseks eeldusteks usalduslikuks partnerluseks ja koostööks erinevate sihtgruppidega.
- Teaduspoliitiliste otsuste tasakaalustatus ja usaldusväärsus on tagatud agentuuri juures töötava tippteadlastest koosneva hindamisnõukoguga. Nõukogu liikmete erialane kompetentsus ja isiklik autoriteet annavad agentuuri rahastamis- ja poliitikaotsustele rahvusvaheliselt ja riiklikult pädeva garantii.

Meie nõrkused:

- **Organisatsiooni asjatundlikkuse ja kogemuste ebaühtlane rakendatus**, mis väljendub asutuse struktuuri ja tööjaotuse tasakaalustamatuses ning tööülesannete ebaühtlases jaotuses, asutusesisese info väheses ja ebapiisavas liikumises, asutuse kui terviku ühistunde nõrkuses.
- **Dialooginõrkus** suhetes avalikkusega, mis vähendab teadusmaailma teabe ning sõnumite mõju avaliku arvamuse kujundamisele ning ühiskonna sotsiaalmajanduslike eesmärkide saavutamisele.
- **Ühiskondliku positsiooni nõrkus**, mis tuleneb piiratud suutlikkusest kaasa rääkida ja mõjutada teadusmaailma ja – tegevusi kujundavate otsuste tegemisele.
- **Nõrk ja hajus kontakt** innovatsiooni-, ettevõtlussektoriga, mis on tingitud sellest, et agentuuril on seni puudunud vajadus aktiivseks ja juhtivaks koostööks ettevõtlussektoriga ning vastavad kompetentsid on välja kujundamata.

Väliskeskkonnast tulenevad võimalused:

- teadus- ja arendustegevus lähtub ühiskonna ja majanduse vajadustest, tagades tulemuslikus koostöös võimalike partneritega (ettevõtjad, ministriumid, omavalitsused,

haridusasutused valitsusasutused jt) teadmiste ja teaduse ühiskondliku tähtsuse ja maine tõusu. Kooskõlas üldise muutusega paraneb ETag-i maine ja positsioon;

- koostöö sujuvus innovatsiooni ja ettevõtluse valdkonna ja valdkonda mõjutavate asutustega (Ettevõtluse Arendamise SA, Arengufond jt) avab uued võimalused ETag-i arenguks;
- Eesti arengu ja majanduskasvu tagamiseks toetatakse senisest enam teadus- ja arendustegevusele ning kasvab vajadus ETag-i kogemuste ja oskuste järele;
- Eesti teadus- ja arendustegevus on rahvusvahelises TAI-alases koostöös atraktiivne ja nähtav, mis loob ETag-i arengusse uusi võimalusi ja väljakutseid;
- ühiskonna dünaamilisus ja kaasaegsus ning suutlikkus vastata uutele innovaatilistele väljakutsetele loob ETag-is vajadused uute kompetentside kasvatamiseks.

Väliskeskkonnast tulenevad ohud:

- riigi juhtimis- ja maksusüsteem ei suuda tagada riigi jätkusuutlikku arengut ning väheneb vajadus ETag-i oskuste ja teadmiste järele;
- teadus – ja arendustegevuse ning haridussüsteemi riiklik rahastamine stagneerub või muutub ebastabiilseks, halvendades üldist hariduslikku ja kultuurilist keskkonda ning muutes ETag-i eksisteerimise, ülesanded ning arengu ebaselgeks;
- teadus- ja arendustegevusse sekkuvad jõulised poliitilised ja ärilised huvigrupid, kes eiravad riiklike vajadusi, teadusasutuste autonoomiat ning hakkavad mõjutama ka ETag-i tegevust;
- noorte huvi reaalteaduste ja tehnoloogia valdkondadega seotud tegevuste ja arengute vastu väheneb jätkuvalt, majanduslikult tähtsates arenguvaldkondades kaob järjepidevus ja jätkusuutlikkus, väheneb teadlaste ja teadustegevuste arv ning rahastamine ja ETag-i tegevuse järele kaob vajadus;
- ei suudeta luua riiklikest vajadustest lähtuvat asutustevahelist koostööd ja sünergiat, jätkub tööülesannete dubleerimine ja ressursside ebaotstarbekas kasutamine mitmete asutuste vahel ning ETag ei suuda oma vajalikkust ja olulisust veenvalt tõestada;
- Eesti ei arenda oma positsioone atraktiivse teadus- ja arenduskeskkonnana, rahvusvahelised TAI võimekusel põhinevad investeringud vähenevad ning ETag-i sellesuunaline tegevus on tulemusteta.